

Torah from Around the World

*De Eeuwige zal macht aan zijn volk verlenen,
de Eeuwige zal zijn volk zegenen met vrede.*

Tehilliem 29:11

Sjabbat 17 augustus 2024/13 av 5784, *Sjabbat Nachamoe*, Waetchanan,
Devariem/Deuteronomium 4:41-5:30, Tanach blz.360-363

Haftara: Jesjahoe 40: 1-26

Vertaler: Benjamin Cohen

Coördinatie: Harry Polak

Commentaar: **Rabbi Lord Jonathan Sacks** z.l. was o.a. opperrabbin van het Verenigd
Koninkrijk

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Waarom is het Joodse volk zo klein?

Aan het einde van Va'etchanan staat een uitspraak met zulke vérstrekkende implicaties dat het de indruk, die tot nu toe in de Tora voorop stond, aan het wankelen brengt. Deze opmerking geeft een geheel nieuwe kijk op het Bijbelse beeld van het volk Israël: "*Het is niet omdat u talrijker was dan de andere volken dat Hij u lief kreeg en uitkoos – u was het kleinste van allemaal!*" (Deut. 7:7).

Dat is niet wat we tot nu toe hebben gehoord. In Genesis beloofde God de patriarchen dat hun nakomelingen als de sterren aan de hemel zouden zijn, het zand aan de kust, het stof van de aarde, ontelbaar. Abraham zal de vader zijn, niet alleen van één volk, maar van vele. Aan het begin van Exodus lezen we over de familie van het verbond die slechts zeventig leden telde toen ze naar Egypte gingen, "*maar hun nakomelingen kregen veel kinderen en zo breidden de Israëlieten zich steeds meer uit. Ze werden zo talrijk dat ze het hele land*

bevolkten." (Ex. 1:7). Drie keer in het boek Deuteronomium beschrijft Mosjé de Israëlieten als "zo talrijk als de sterren aan de hemel." (Deut. 1:10; 10:22; 28:62). Koning Salomo spreekt over zichzelf als deel uitmakend van "uw uitverkoren volk [...], een volk zo talrijk dat het niet te tellen is." (1 Koningen 3:8). De profeet Hosea zegt dat "eens zullen er zo veel kinderen van Israël zijn als er zand is bij de zee, dat niet te meten en niet te tellen is." (Hos. 2:1).

In al deze en ook in andere teksten wordt de nadruk gelegd op de omvang, de numerieke grootte van het volk. Wat moeten we dan met de woorden van Mosjé die over de kleinheid ervan spreken? Targum Yonatan interpreteert het nou juist níet als een kwestie van aantallen, maar van zelfbeeld. Hij vertaalt het niet als "het kleinste van alle volken", maar als "het meest nederige en bescheidene van alle volken". Rasji geeft een soortgelijke lezing, waarbij hij de woorden van Abraham citeert: "hoewel ik niets dan stof ben" (Gen. 18:27), en die van Mosjé en Aäron: "wie zijn wij?" (Ex. 16:7).

Rashbam en Chizkuni [1] geven de meer directe uitleg dat Mosjé de Israëlieten vergelijkt met de zeven volken waartegen ze zouden vechten in het land Kanaän/Israël. God zou de Israëlieten naar de overwinning leiden, ondanks het feit dat ze in de minderheid waren in vergelijking met de lokale bewoners. Rabbeinu Bachya [2] citeert Maimonides, die zegt dat we zouden verwachten dat God, de Koning van het universum, de meest talrijke natie ter wereld als Zijn volk zou hebben gekozen, want "De luister van een koning is een talrijk volk." (Spr. 14:28). God deed dat niet. Daarom zou Israël zichzelf buitengewoon gezegend moeten achten dat God het, ondanks zijn kleinheid, heeft gekozen om Zijn *am segula* te zijn, Zijn speciale schat.

Rabbeinu Bachya ziet zichzelf gedwongen om een complexere lezing te geven om de tegenstrijdigheid van Mosjé in Deuteronomium op te lossen, waarin hij zegt dat Israël zowel het kleinste van alle volken is en "zo veel [...] als er sterren aan de hemel zijn." (Gen. 22:17). Hij verandert het in een hypothetische conjunctief, wat betekent: God zou je nog steeds hebben gekozen, zelfs als je het kleinste van alle volken was geweest.

Sforno [3] geeft een eenvoudige en directe lezing: God heeft niet een volk gekozen ter wille van Zijn eer. Als Hij dat wel had gedaan, dan had Hij ongetwijfeld een machtig en talrijk volk gekozen. Zijn keuze had niets te maken met eer en alles met liefde. Hij hield van de patriarchen vanwege hun bereidheid om naar Zijn stem te luisteren; daarom houdt Hij van hun kinderen.

Toch is er iets in dit vers dat door een groot deel van de Joodse geschiedenis resoneert. Historisch gezien waren en zijn Joden een klein volk – vandaag de dag minder dan 0,2 procent van de wereldbevolking. Daar waren twee redenen voor. Ten eerste is er de zware tol die door de eeuwen heen is geëist door ballingschap en vervolging: direct, door Joden die werden gedood in bloedbaden en pogroms, en indirect door degenen die zich bekeerden -in het veertiende- en vijftiende-eeuwse Spanje en het negentiende-eeuwse Europa- om vervolging te voorkomen (tragisch genoeg werkte zelfs bekering niet; in beide gevallen bleef etnisch antisemitisme bestaan). De Joodse bevolking is slechts een fractie van wat het had kunnen zijn als er geen Hadrianus, geen kruistochten en geen antisemitisme waren geweest.

De tweede reden is dat Joden niet probeerden anderen te bekeren. Als ze dat hadden gedaan, zouden ze qua aantal dichterbij het christendom (2,4 miljard) of de islam (1,6 miljard) hebben gestaan. In feite leest Malbim [4] iets dergelijks in ons vers. In de voorgaande verzen stond dat de Israëlieten op het punt stonden een land binnen te gaan met zeven volken: Hethieten, Girgasiëten, Amoriëten, Kanaänieten, Perizzieten, Hevieten en Jebusieten. Mosjé waarschuwt hen tegen huwelijken met andere volken, niet om etnische maar om religieuze redenen: "Want zij zouden uw kinderen ertoe verleiden de Eeuwige ontrouw te worden en andere goden te dienen." (Deut. 7:4). Malbim interpreteert ons vers alsof Mosjé tegen de Israëlieten zei: Rechtvaardig geen gemengde huwelijken op grond van het feit dat ze het aantal Joden zal doen toenemen. God is niet geïnteresseerd in aantallen.

Ondanks al deze interpretaties en verklaringen biedt Tenach zelf een buitengewone episode die een ander licht werpt op de hele kwestie. Het staat in het zevende hoofdstuk van het boek Rechters. God heeft Gideon opgedragen een leger te verzamelen en de strijd aan te gaan met de Midianieten. Hij verzamelt een leger van 32.000 man. God zegt hem: "*Het leger dat je bij je hebt is te groot. Ik lever de Midjanieten niet aan jullie uit, want Ik wil niet dat Israël zich erop beroemt dat het zich op eigen kracht heeft bevrijd.*" (Rechters 7:2).

God draagt Gideon op om tegen de mannen te zeggen: Wie bang is en naar huis wil gaan, mag dat doen. Tweeëntwintigduizend mannen vertrekken. Tienduizend blijven. God zegt tegen Gideon: "Er zijn nog steeds te veel mannen." Hij stelt een nieuwe test voor. Gideon moet de mannen naar een rivier brengen en zien hoe ze het water drinken. Zevenennegentighonderd knielen neer om te drinken en worden weggestuurd. Gideon blijft achter met slechts driehonderd man. "*Met die driehonderd man die het water met hun tong oplikten, zal Ik jullie bevrijden [...] Door hun toedoen zal Ik Midjan aan je uitleveren,*" zegt God hem. (Rechters 7:1-8). Door een briljante en onverwachte strategie jagen de driehonderd het hele Midianitische leger op de vlucht.

Het Joodse volk is klein, maar heeft grote dingen bereikt om in zichzelf te getuigen van een macht die groter is dan zichzelf. Het heeft dingen bereikt die geen enkel ander volk van zijn omvang had kunnen bereiken. Zijn geschiedenis is een levende getuigenis van de kracht van de Goddelijke Voorzienigheid en de impact van hoge idealen. Dat is wat Mosjé bedoelde toen hij zei:

Ga de hele geschiedenis maar na, vanaf de dag dat God de mens op aarde schiep, en doorkruis de hele wereld van het uiterste oosten tot het uiterste westen: Is zoiets geweldigs ooit voorgekomen, heeft men ooit iets dergelijks vernomen? Is er ooit een volk geweest dat net als u vanuit een vuur de stem van een god heeft gehoord en dat heeft overleefd? Is er ooit een god geweest die het heeft aangedurfd zich een volk toe te eigenen waarover een ander volk macht uitoefende, en die dat deed met grootse daden, met tekenen en wonderen en strijd, met sterke hand en opgeheven arm, en op angstaanjagende wijze – zoals u met eigen ogen de Eeuwige, uw God, in Egypte hebt zien doen?
Deut. 4:32–34.

Israël tart de wetten van de geschiedenis omdat het de Schrijver van de geschiedenis dient. Verbonden aan grootheid, wordt het groot. Via het Joodse volk vertelt God de mensheid dat je niet talrijk hoeft te zijn om groot te zijn. Naties worden niet beoordeeld op hun omvang, maar op hun bijdrage aan het menselijk erfgoed. Het meest overtuigende bewijs hiervan is dat een natie zo klein als de Joden een steeds vernieuwde stroom van profeten, priesters, dichters, filosofen, wijzen, heiligen, halachisten, aggadisten, codificatoren, commentatoren, rebbes en *rashei yeshivot* kon voortbrengen. Het heeft ook enkele van 's werelds grootste schrijvers, kunstenaars, muzikanten, filmmakers, academici, intellectuelen, artsen, advocaten, zakenmensen en technologische vernieuwers voortgebracht. Buiten alle proporties in vergelijking met hun aantallen, konden en kunnen Joden worden gevonden als advocaten die onrecht bestrijden, economen die armoede bestrijden, artsen die ziekte bestrijden, leraren die onwetendheid bestrijden en therapeuten die depressie en wanhoop bestrijden.

Je hebt geen aantallen nodig om de spirituele en morele horizon van de mensheid te verbreden. Je hebt heel andere dingen nodig: een gevoel van de waarde en waardigheid van het individu, van de kracht van de menselijke mogelijkheid om de wereld te transformeren, van het belang om iedereen de beste opleiding te geven die ze kunnen krijgen, om iedereen het gevoel te geven dat ze deel uitmaken van een collectieve verantwoordelijkheid om de menselijke conditie te verbeteren. Het Jodendom vraagt van ons de bereidheid om hoge idealen te kiezen en ze in de echte wereld uit te voeren, onbeïnvloed door teleurstellingen en nederlagen.

Dit is vandaag de dag nog steeds duidelijk, vooral onder het volk van Israël in de Staat Israël. Belasterd in de media en gehekeld door een groot deel van de wereld, blijft Israël menselijke wonderen verrichten op het gebied van geneeskunde, landbouw, technologie en kunst, alsof het woord "onmogelijk" niet in het Hebreeuws bestaat. Israël blijft een kleine natie, omringd, zoals in de Bijbelse tijd, door "*volkeren die groter en machtiger zijn dan u.*" (Deut. 7:1). Toch blijft de waarheid zoals Mosjé het zei: "*Het is niet omdat u talrijker was dan de andere volken dat Hij u lief kreeg en uitkoos – u was het kleinste van allemaal!*"

Dit kleine volk heeft alle grote wereldrijken overleefd om de mensheid een boodschap van hoop te brengen: je hoeft niet talrijk te zijn om groot te zijn. Wat je nodig hebt, is openstaan voor een macht die groter is dan jezelf. Er wordt gezegd dat koning Lodewijk XIV van Frankrijk ooit aan Blaise Pascal, de briljante wiskundige en theoloog, vroeg om hem bewijs te geven van het bestaan van God. Pascal zou hebben geantwoord: "Uwe Majesteit, de Joden!"

[1] Rabbi Chezekiah ben Manoah; Frankrijk, 1250-1310

[2] Bachya ben Asher ibn Halava, Spanje, 1255-1340

[3] Ovadiah ben Yacov Sforno, Italië, 1475-1550

[4] Meir Leibush ben Yehiel Michel Wisser, Oekraïne, 1809-1879